

C

1914 nov. 11

Gr. Tisza István levele br. Skerlecz Iván bánhoz a Fiuméba tervezett horvát iskola megvalósításának előkészítése tárgyában

Ref. Zsinati Levéltár, Tisza-iratok 9:26/104
(Gépelés átütéses másolata)

Budapest, 1914. november 11.

Kedves barátom!

Korábbi kezdeményezésed folytán érintkezésbe léptem a kultuszminiszterrel a Fiumében tervezett horvát iskola tekintetében. Természetesen készséggel elismerjük ez iskola felállításának jogosult voltát, s e törekvést igen szívesen fogjuk előmozdítani, igyekezve azt olyan mederbe terelni, amely a célt felesleges súrlódások vagy konfliktusok előidézése nélkül éri el.

Mint már korábban említettem, legcélszerűbb megoldásnak mutatkoznék, ha ad vocem Julián Egyesület valamely megfelelő vezetés alatt álló horvát magánegyesület venné kezébe a fiumei horvát iskola ügyét.

Arra kérlek tehát, hogy annak idején, amidőn meg akarod ez eszmét valósítani, légy szíves valamely megfelelő bizalmi emberedet Klebelsberghez¹ elküldeni az összes előkészítő lépések megbeszélése céljából.

Szívből üdvözöl

igaz híved
Tisza

D

1915 jún. 5

*Sándor János belügyminiszter bejelentése a minisztertanácsban
a fiumei városi képviselőtestület feloszlásáról*

MT 1915:11/19*

A belügyminiszter úr előadja, hogy Fiume város jelenlegi képviselőtestülete, miután az előbbi képviselőtestület feloszlását a minisztertanács 1913. évi június hó 17-én hozott határozatával elrendelte, 1914. évi március hónapban választatott meg.

Az új képviselőtestület, miután Zanella Richárdnak polgármesterré történt megválasztását ő Felsője az előadó miniszter úr előterjesztésére nem méltóztatott jóváhagyni,¹ Corossac Ferencet választotta meg polgármesterré.

Jogos volt a remény, hogy az új képviselőtestület, az általa megválasztott polgármesterrel egyetértve, Fiume város közigazgatását békésen és tárgyilagosan fogja intézni.

Ez a várakozás azonban csalódással járt. A képviselőtestület az általa megválasztott polgármesternek — előadó miniszter értesülése szerint a közérdektől független, kicsinyes személyi okokból

¹ Klebelsberg Kunó gr. (1875–1932) 1914–1917. között vallás- és közoktatásügyi államtitkár.

* L. Iványi E.: Min. tan. jkv. 139–140. l.

¹ L. Iratok VI. köt. 2/A irat, 7–8. l.

— a folyó évben bizalmatlanságot szavazott, s nemcsak a polgármester működése elé állított akadályokat, de magatartásával ismételten kétségtelen jelét adta annak, hogy a statumban megállapított feladatát teljesíteni nem akarja, békés és eredményes működést kifejezni nem kíván. A polgármesternek a legfontosabb élelmickek beszerzésével kapcsolatos intézkedéseikhez hozzájárulni nem hajlandó, a folyó évi április hó 27-én tartott ülésében pedig a városi háztartás vezetésének alapjául szolgáló költségvetési felhatalmazást megtagadta.

A polgármester — a megelőző eredménytelen kísérletek után — legutóbb május hó 27-én ismét képviselőtestületi ülést hívott egybe, hogy az élélemzessel kapcsolatos fontos kérdéseket tárgyalja. Azonban ez az ülés is, mivel csak 16 tag jelent meg, határozatképtelenség miatt megtartható nem volt.

A képviselőtestületi tagok nagyobb részének az utóbbi időben következetesen renitens távollmaradása tehát azt mutatja, hogy a képviselőtestület egyáltalán üléseket sem hajlandó tartani, s ezáltal a közigazgatás menetét valósággal megakasztja.

Ezek a tények azt bizonyítják, hogy a képviselőtestület kicsinyes szempontokon felülemelkedni nem képes, s a teljesen jogosulatlan személyi kérdéseknek még a város legfontosabb létérdekeit is alárendelik.

A képviselőtestületnek ez a renitens magatartása kétszeresen súlyos beszámítás alá esik a mostani nehéz időkből, amidőn joggal el lehetett volna várni a képviselőtestülettől, hogy apró torzalkodásokat mellőzve, a közérdek szolgálatát mindenek felett álló hazafias kötelességének fogja tekinteni.

Mindezeknél fogva előadó miniszter úr a minisztertanácsnak azt az előterjesztést teszi, hogy a fiumei statum 27. §-án alapuló jogánál fogva Fiume város és kerülete képviselőtestületének feloszlását általa, illetőleg a kormányzó útján elrendelni méltóztassék.

A minisztertanács a belügyminiszter úr előterjesztéséhez hozzájárul.

E

1915 jún. 22

*A munkapárti sajtó (Az Újság) közleménye
a fiumei állandó választmány (delegazione municipale) hűségnyilatkozatáról¹*

Fiuméből jelentik: A rappresentanza feloszlása következtében a városi közgyűlés új tagjainak megválasztásáig az ügyeket az állandó választmány (delegazione municipale) vezeti a fiumei statum értelmében. A városnak ez az ideiglenes képviselőlete, amely a múlt héten már lojális nyilatkozatot küldött a kormányhoz, szombat déli ülésén ismét megragadta az alkalmat, hogy rokonszenvenessé tegye magát a magyar közönség előtt. Adelsfeld Friedrich Antal dr. ügyvéd, a városi delegáció tagja ugyanis reflektált a zágrábi tartománygyűlésen a napokban Fiuméra vonatkozóan elhangzott interpellációkra, és az állandó választmány megbízásából kijelentette, hogy Fiume, amely autonómiájáért harcolva nemegyszer találta magát szemben a kormánnyal, *mindig hű maradt a magyar nemzethez.*

A nyilatkozat, melyet Adelsfeld Friedrich Antal dr. tett, így hangzik:

„Egyes újságokból arról értesültem, hogy a zágrábi horvát tartománygyűlésen Fiume városáról és kerületéről interpellációkat mondtak, amelyek többek közt a fiumei autonóm közigazgatási szer-

¹ A közlemény címe és lefőhelye: *A fiumei állandó választmány újabb nyilatkozata.* — Az Újság 1915. jún. 22; 172. sz. 5–6. l.